

Iglesia y guerra en la Edad Media. Madrid: Instituto de Historia y Cultura Militar, 2018. Revista de Historia Militar, núm. extraordinario I. 299 pàgs. i ils. [17 x 24].

El volum està vinculat a la història de la guerra i a la renovació que hi ha hagut en els exèrcits. Tanmateix, s'esmenten les modificacions en l'estudi de la guerra, que han fet ampliar el seu marc i les perspectives per enfocar la temàtica. En aquest cas es tracta la relació de l'església amb la guerra: la participació de clergues a les batalles, les contribucions econòmiques de caràcter eclesiàstic, la sacralització d'alguns enfrontaments i la dificultat per conciliar els principis cristians amb la lluita armada.

Conté sis treballs dels que comentarem els aspectes generals: Ana ARRANZ GUZMÁN revisa el llenguatge de la guerra des de l'àmbit jurídic i institucional a Castella (ss. XIII-XIV). Estudia el tractament de la guerra: com es parla i s'escriu en diversos tractats sobre aquest aspecte. S'observa la influència del món eclesiàstic en la construcció del llenguatge de guerra. Isabel BECEIRO PITA se centra en el paper dels sants com a guerrers i assessors dels reis en la lluita contra els musulmans espanyols a Castella, Lleó, Corona d'Aragó i Portugal. El caràcter de creuada que tenia la conquesta i com es va construir una identitat als diversos regnes i territoris. Així com els aspectes lligats a la santedat d'alguns conqueridors, durant els ss. XIV i XV. Manuel RETUERCE VELASCO i José Javier de CASTRO FERNÁNDEZ comenten les fortificacions episcopals de la Corona de Castella durant els ss. XI al XVIII; mostren com van evolucionar aquestes fortificacions, destacant les seves característiques. Aporten un catàleg i esmenten com els atacs van condicionar la seva estructura. Els bisbes com altres representants van haver d'enfrontar-se a les revoltes que hi hagué al seu regne. Francisco de Paula CAÑAS GÁLVEZ analitza el paper de fra Hernando de Talavera, bisbe d'Àvila, en els préstecs que el marquès de Càdis, Rodrigo Ponce de León, va donar als Reis Catòlics els anys 1487 i 1491 durant la guerra de Granada. També es refereix al treball desenvolupat per altres oficials de la cúria, secretaris i tesorers. Fernando RODAMILANS RAMOS comenta els llegats pontificis durant els ss. X al XII. L'església va intervenir per poder controlar la situació, del que s'anomenà Reconquesta i creuada. Els llegats pontificis van permetre a l'església desenvolupar el seu propi programa i actuar directament, amb la finalitat d'aconseguir una pau religiosa i política. Iván CURTO ADRADOS estudia les incursions vikingues escandinaves i la actitud de l'església davant les devastacions que provocaren aquests pagans normands. Es presenten les reaccions intel·lectuals, materials i militars del clergat davant les agressions patides. El monogràfic se centra especialment en l'àmbit espanyol.

ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

ISSN: 0537-3522

CEHI- Universitat de Barcelona (febrer 2021)

Els treballs contenen gràfics, imatges, notes a peu de pàgina i bibliografia. En alguns casos documentació.

IHE
(Secretaria de la revista)

Traducción de la reseña anterior:

El volumen está vinculado a la historia de la guerra y a la renovación que ha habido en los ejércitos. Asimismo, se mencionan las modificaciones en el estudio de la guerra, que han hecho ampliar su marco y las perspectivas para enfocar la temática. En este caso se trata la relación de la iglesia con la guerra: la participación de los clérigos en las batallas, las contribuciones económicas de carácter eclesiástico, la sacralización de algunos enfrentamientos y la dificultad de conciliar los principios cristianos con la lucha armada.

Contiene seis trabajos de los que comentaremos los aspectos generales: Ana ARRANZ GUZMÁN revisa el lenguaje bélico desde el ámbito jurídico e institucional en Castilla (ss. XIII-XIV). Estudia el tratamiento de la guerra: como se habla y se escribe en diversos tratados sobre dicho aspecto. Se observa la influencia del mundo eclesiástico en la construcción del lenguaje de guerra. Isabel BECEIRO PITA se centra en el papel de los santos como guerreros y asesores de los reyes en la lucha contra los musulmanes hispanos en Castilla, León, Corona de Aragón y Portugal. El carácter de cruzada que tenía la conquista y como se construyó una identidad en los diversos reinos y territorios. Así como los aspectos ligados a la santidad de algunos conquistadores, durante los ss. XIV y XV. Manuel RETUERCE VELASCO y José Javier de CASTRO FERNÁNDEZ comentan las fortificaciones episcopales de la Corona de Castilla durante los ss. XI al XVIII; muestran como evolucionaron estas fortificaciones, destacando sus características. Aportan un catálogo y mencionan el modo en que los ataques condicionaron su estructura. Los obispos como otros representantes tuvieron que enfrentarse a las revueltas que hubo en su reino. Francisco de Paula CAÑAS GÁLVEZ analiza el papel de fray Hernando de Talavera, obispo de Ávila, en los préstamos que el marqués de Cádiz, Rodrigo Ponce de León, dio a los Reyes Católicos en los años 1487 y 1491 durante la guerra de Granada. También se refiere al trabajo desarrollado por otros oficiales de la curia, secretarios y tesoreros. Y Fernando RODAMILANS RAMOS comenta los legados pontificios durante los ss. X al XVIII. La iglesia intervino para poder controlar la situación, de lo que se llamó Reconquis-

ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

ISSN: 0537-3522

CEHI- Universitat de Barcelona (febrer 2021)

ta y cruzada. Los legados pontificios permitieron a la iglesia desarrollar su propio programa y actuar directamente, con la finalidad de conseguir una paz religiosa y política. Iván CURTO ADRADOS estudia las incursiones vikingas escandinavas y la actitud de la iglesia ante la devastación realizada por estos paganos normandos. Se presentan las reacciones intelectuales, materiales y militares del clero ante dichas agresiones. El monográfico se centra en el ámbito hispánico.

Los trabajos contienen gráficos, imágenes, notas a pie de página y bibliografía. En algunos casos documentación.

IHE
(Secretaria de la revista)